

ACTIVITATEA SECȚIEI DE LINGVISTICĂ
ÎN ANII 1981—1982

1. La *Dicționarul limbii române* (colectiv: Doina Cobeț, Corneliu Morariu, Victoria Zăstroiu, Eugenia Dima, Ioan Oprea, Maria Vișoianu, Rodica Radu, Cristina Florescu, Carmen Pamfil) s-a continuat redactarea articolelor de la litera *L*, realizându-se un număr de 900 p. Concomitent, în vederea îmbogățirii fișierului acestei litere, s-au extras cca 60 000 de fișe din texte moderne, vechi și dialectale incluse în bibliografia dicționarului. Totodată au fost revizuite cca 800 p. de articole de la litera *V* și s-au efectuat operații de completare și de definitivare a redactărilor.

Colaboratorii la tema *Tezaurul toponimic al României, Moldova* (Dragoș Moldovanu, Ion Tureș, Vlad Cojocaru) au redactat 350 p. articole de dicționar și au îmbogățit fișierul lucrării cu cca 38 000 de fișe (dintre care cca 20 000 de fișe din anchetele pe teren cu chestionarul și cca 18 000 de fișe excerptate din biblioteci și arhive). De asemenea, pentru a înlesni explicarea numelor de locuri, s-au făcut cca 30 fotografii și profile de obiective geografice.

Colectivul temei *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni, Moldova și Bucovina* (Stelian Dumitrăcel, Ion Nuță, Ion Florea, Doina Hreapcă, Horia Bârleanu, Cecilia Zoier și geograful Eugenia Achiței) a lucrat pentru cel de al II-lea volum, efectuând 16 anchete dialectale pentru verificări și înregistrări de texte, redactând și revizuiind 120 de hărți (dintre care 100 au fost scrise pe cale) și redactând un număr de 80 de texte cuprinzând material necartografiat. Pentru vol. I de *Texte dialectale*, s-au revizuit și definitivat 220 p. de texte la care se adaugă 150 p. cuprinzând partea tehnică (indici, sumare, liste de informatori). Cu aceasta s-au încheiat lucrările pentru primul volum de texte, aflat acum în curs de pregătire pentru tipar. Paralel, s-a continuat transcrierea de texte dialectale și excerptarea lexicului pentru *Glosarul regional*.

Pentru *Atlasul limbilor Europei*, prof. dr. V. Arvinte și Stelian Dumitrăcel au făcut 5 anchete de probă cu chestionarul II și au redactat fișele de referință etimologică pentru răspunsurile înregistrate în întreaga țară la un număr de 50 de întrebări. Pentru volumul de prezentare a lucrării, prof. dr. V. Arvinte a redactat și predat Comitetului internațional ALE harta 47 „bois, forêt”.

La tema *Neologismele limbii române în perioada 1760—1860*, la care lucrează N. A. Ursu și Despina Ursu, s-a redactat studiul introductiv de cca 200 p. și s-a făcut revizia repertoriului de cuvinte și forme, porțiunea A—K (cca. 1 000 p.). Valorificarea parțială a rezultatelor cercetării a continuat prin furnizarea fișelor informative privitoare la primele atestări ale neologismelor pentru *Dicționarul limbii române*, litera *L* (porțiunea L—Li) și pentru *Dicționarul român—german* al lui H. Tiktin, ediția a II-a, revăzută și adăugită (literele A—C) și, de asemenea, în cadrul reviziei etimologice neologismelor din volumul cuprinzând articolele de la litera *S* din *Dicționarul limbii române* (porțiunea S₅—S₁₃).

2. Membrii colectivului de dialectologie au efectuat operații de pregătire pentru tipar a vol. I din *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni, Moldova și Bucovina* și a volumului introductiv, *Date despre localități și informatori*, ambele predate Editurii Academiei R. S. România. În 1981 a apărut la Iași volumul lui Ion A. Florea, *Terminologia șterării în mediul rural din Moldova și Bucovina* (xerografiat), 557 p., prin care autorul valorifică rezultate ale cercetărilor de teren și ale anchetelor pentru *NALR, Moldova și Bucovina*.

3. Cercetători ai colectivelor de lexicografie, dialectologie, toponimie, istoria limbii române literare au publicat studii și articole în reviste de specialitate și de cultură („Studii și

cercetări lingvistice", „Limba română“, „Anuar de lingvistică și istorie literară“, „Cronica“) sau în volume colective (*Studii de onomastică*, II și III, Cluj-Napoca, 1981, 1982). N. A. Ursu a publicat volumul al II-lea al ediției critice de *Opere* ale lui Gh. Asachi, la Editura Minerva, București, 1981, iar Ion Nută a îngrijit și prefăcut ediția *Amintiri și evocări despre E. Lovinescu*, apărută la Editura Junimea, Iași, 1981.

4. Mai mulți cercetători au susținut comunicări la colozvii naționale și sesiuni științifice: Dragos Moldovanu (la *Colocviul național de onomastică* de la Cluj-Napoca și la *Sesiunea Subcomisiei de antropologie* din cadrul Comisiei pentru formarea limbii și a poporului român, ambele în 1981), Ion Nută (Sesiunea *Știință—progres—umanitate* de la Craiova, februarie 1981, și la cel de al doilea *Simpozion național de dialectologie* de la Timișoara, iunie 1982), Cristina Florescu (la *Sesiunea națională de semiotică, poetică și stilistică* de la Cluj-Napoca, mai 1982), Stelian Dumitrăcel (comunicare la Facultatea de limba și literatura română a Universității din București, ianuarie 1982).

5. În vederea obținerii titlului de „doctor în filologie“, cercetătorul Ion A. Florea a susținut teza *Terminologia fierăriei în mediul rural din Moldova și Bucovina* (26 iunie 1982).

În cadrul stagiului de pregătire a doctoratului, au susținut referate cercetătorii Eugenia Dima (*Trăsături morfologice ale limbii unor traduceri românești efectuate în Muntenia în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea*, 12 ianuarie 1981), Doina Hreapcă (*Derivarea cu sufixul -aș în graiurile din sudul Moldovei*, 12 ianuarie 1981), Vlad Cojocaru (*Climpul semantic al noțiunii de „loc defrișat“ în toponimia din bazinul Uzului și Hidronimia din Bazinul Uzului*, ambele la 14 mai 1981), Carmen Pamfil (*Contribuția lui Timotei Cipariu la teoria limbii*, 5 iunie 1981, și *Istoria limbii române în concepția lui Timotei Cipariu*, 23 aprilie 1982), Cristina Florescu (*Proza istorică românească, studiu stilistic. Mihail Sadoveanu*, 6 iulie 1981, și *Metafora în proza istorică sadoveniană. Studiu stilistic*, 16 aprilie 1982).

6. În anul 1981, cercetătorul Vlad Cojocaru a efectuat un stagiul de specializare de o lună la Universitatea din Freiburg (R. F. Germania).

CĂRȚI ȘI REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE

A. Cărți

- *** *Aänisvepsän Näytleitä. Keränteet ja julkaisheet Antti Sovijärvi ja Reino Peltola*, Helsinki, 1982, VII + 171 p.
- ALI IBN RIDWAN, „Über den Weg zur Glückseligkeit durch den ärztlichen Beruf“, Herausgegeben von Albert Dietrich, Göttingen, 1982, 74 p.
- BARTENS, HANS-HERMANN, *Die Verwendung von Potenzial und Konditional im Lappischen*, Helsinki, 1980, 322 p.
- BARTNING, INGE, *Remarques sur la syntaxe et la sémantique des pseudo-adjectifs dénominaux en français*, Stockholm, 1980, 174 p.
- BEARZOT, CINZIA, *Platone e i „moderati“ alenensi*, Milano, 1981, 158 p.
- *** *Bibliografija Radova nastavnika i suradnika Filozofskoga Fakulteta u Zadru*, II. Friderika Mirjana Sokota, Zadar, 1981, XXII + 208 p.
- CINIO, CATERJNA, *I gradi dell'essere e gli stati di coscienza nei testi classici indiani: dalla Brhad — āra nyaka alla Nrsim ha — uttara — tāpanḍya — upaniṣad*, Milano, 1979, 41 p.
- DAVERIO ROCCHI, GIOVANNA, *Gli insediamenti in villagi nella Grecia del V e del IV sec. a C.* Milano, 1981, 61 p.
- FITTSCHEN, KLAUS, *Die Bildnistypen der Faustina minor und die Fecunditas Augustae*, Göttingen, 1982, 93 p. + 56 illustr.
- FRIEDRICH GUNDOLF, *Beiträge zur Literatur und Geistesgeschichte. 26 Arbeiten aus den Jahren 1900—1921*, ausgewählt und herausgegeben von Victor A. Schmitz und Fritz Martini, Heidelberg, 1980, 463 p.
- *** *Das Handwerk in vor- und frühgeschichtlicher Zeit*, Teil I. Herausgegeben von Herbert Jankuhn, Walter Jansson, Ruth Schmidt — Wiegand, Heinrich Tiefenbach, Göttingen, 1981, 415 p.
- HENSS, ALFRED, *Barthold Georg Nieburhs wissenschaftliche Anfänge*, Göttingen, 1981, 568 p.
- *** *H. Paasonens südostja kische Textsammlungen*. Neu transkribiert, bearbeitet, übersetzt und herausgegeben von Edith Vértés, Band I—IV, Helsinki, 1980, XXVIII + 267 p.; 345 p., 395 p., 195 p.
- JOSEFSON, EVA-KARIN, *La piston citadine et sociale dans l'oeuvre d'Emile Verhaeren*. Lund, 1982, 177 p.
- *** *Mordwinische Volksdichtung*, Bd. VII, VIII, Helsinki, 1981, 471 p., 499 p.
- MOSSI, MARIA PAOLA, *Nuova notizia particolareggiata del Codice Trivulziano* 1983, Milano, 1979, 41 p.
- *** *Motive und Themen in Erzählungen des späten 19. Jahrhunderts*, Teil I, Herausgegeben von Theodor Wolpers, Göttingen, 1982, 154 p.
- NOJA, SEGIO, *Documenti manoscritti arabi e turchi per la storia della Libia*, Milano, 1982, 6 p.
- RAMSTEDT, G. J., *Paralipomena of korean Etymologies*, Collected and edited by Songnoo Kho, Helsinki, 1982, 295 p.
- *** *Relazioni storiche e culturali fra l'Italia e la Bulgaria*, Napoli, 1982, 324 p.
- RELGIS, EUGEN, *La paz del hombre*, Montevideo, 1981, 193 p.
- RELGIS, EUGEN, *S Stefan Zweing cazador de almas. Georg Fr. Nicolai un sabio y un hombre del porvenir*, Montevideo, 1982, 216 p.
- SCHÜTZEICHEL, RUDOLF, *Codex Pal. lat. 52 Studien zur Heidelberger Olfridhandschrift, Kicita Vers und zum Georgslied*, Göttingen, 1982, 103 p.
- SEHRT, ERNST TH., *Humor und Historie in Riplings Puck-Geschichten*, Göttingen, 1979, 78 p.

- * * * *Die Sprache der ältesten buddhistischen Überlieferung*, Herausgegeben von Heinz Bechert, Göttingen, 1980, 193 p.
- SPRUIE, JURGEN, *Die Enthymentheorie der aristotelischen Rhetorik*, Göttingen, 1982, 209 p.
- STEUER, HEIKO, *Frühgeschichtliche Sozialstrukturen in Mitteleuropa*, Göttingen, 1982, 613 p.
- FLAVE, ILMAR, *Vatjalaista kansankulttuuria*, Helsinki, 1981, 142 p. + 35 p. illustr.
- * * * *Über Bürger, Stadt und städtische Literatur im Spätmittelalter*, Herausgegeben von Josef Fleckenstein und Karl Stackmann, Göttingen, 1980, 328 p.
- * * * *Untersuchungen zur eisenzeitlichen und frühmittelalterlichen Flur in Mitteleuropa und ihrer Nutzung*, Herausgegeben von Heinrich Beck, Dietrich Denecke, Herbert Janakuhn, Teil 1, II Göttingen, 1979, 442 p. + 24 illustr., 423 p.
- VENINI, PAOLA, *Ditta Crelese e Omero*, Milano, 1981, 198 p.
- * * * *Voices anticorum Sovijärvi. In honorem Antti Sovijärvi*, Helsinki, 1982, 332 p.
- VRANOUSSIS, L., *Les „Conseils“ attribués au prince Neagoe (1512–1521) et le manuscrit autographe de leur auteur grec*, Athènes, 1978, 19 p.
- VRANOUSSIS, L., *L'hellénisme postbyzantin et l'Europe. Manuscrits, livres, imprimeries et maisons d'édition*, Athènes 1981 58 p.
- WEYERS, JOHN WILLIAM, *Text History of the Greek Numbers*, Göttingen, 1982, 139 p.
- WJJK, MARGARETH, *Guillaume Apollinaire et l'esprit nouveau*, Lund, 1982, 183 p.
- * * * *Wogulische Volksdichtung*, Gesammelt und übersetzt von Artturi Kannisto, VII Band Helsinki, 1982, 385 p.

B. Reviste

- „Annales Universitatis Mariae Curie – Skłodowska“, Sectio F Humaniora, XXXV–XXXVI (1980–1981), Lublin.
- „Annali della Scuola Normale Superiore di Pisa“, Classe di lettere e filosofia. Serie III, X, (1980), 1–4; XI (1981), 1–4; XII (1982), 1–2, Pisa.
- „Boletín de la Real Academia Española“, tomo LX (1980), cuaderno CCXIX–CCXXI; tomo LXI (1981), cuaderno CCXXII–CCXXIII; tomo LXII (1982), cuaderno CCXXV–CCXXVII, Madrid.
- „Critique. Studies in Modern Fiction“, XXI (1979–1980), 3; XXII (1980–1981), 1–3; XXIII (1981–1982), 1–2, Atlanta.
- „Études Romanes de Brno“, XI (1980), Brno.
- „Letras de Deusto“, 10 (1980), 19–20; 11(1981), 21–22; 12 (1982), 23–24, Bilbao.
- „Lingua nostra“, XLI (1980), 1; XLII (1981), 1–4, Firenze.
- „Linguistica“, 20 (1980); 21 (1981); 22 (1982), Ljubljana.
- „Literature. Music. Fine arts. A review of German Language. Research Contributions on Literature, Music and Fine Arts. German Studies“. Section III, 23 (1980), 1–2; 24 (1981), 1–2; 25 (1982), 1–2, Tübingen.
- „Mémoires de l'Académie des Sciences, Arts et Belles – Lettres de Dijon“, CXXIV (1979–1980), Dijon.
- „Philologica Pragensia. Časopis pro moderní filologii“, 62 (1980), 2, Praha.
- „Radovi. Razdio Društvenih Znanosti“, 19 (1979–1980); 20 (1980–1981), Zadar.
- „Referativni biuletin bolgarskoj naučnoj literaturi. Jazikoznanie i literaturovedenie“, 23 (1980), 2–4; 24 (1981), 1–4, Sofia.
- „Revista de dialectología y tradiciones populares“, tom. XXXIV (1978); tom. XXXV (1979–1980); tom. XXVI (1981), Madrid.
- „Revista de literatura“, tom. XLII (1980), 83–84; tom. XLIII (1981), 85–86, Madrid.
- „Revue Romane“, XVII (1982), 1–2; XVIII (1983), 1, Copenhague.
- „Sborník prací Filozofické Fakulty Brněnské University“, Rada jazykovedná, XXVIII (1979), (A) C. 27, Brno.
- „Sborník prací Filozofické Fakulty Brněnské University“, Rada literárněvědná, XXIX (1980), (D), C. 27, Brno.
- „The Slavonic and East European Review“, 61 (1983), 1, London.
- „Travaux de linguistique et de littérature“, XVIII (1980), 2; XIX (1981), 1–2; XX (1982), 1–2, Strasbourg.
- „Weimarer Beiträge, Zeitschrift für Literaturwissenschaft“, Ästhetik und Kulturtheorie, 27 (1981), 1–12; 28 (1982), 1–12, Berlin und Weimar.
- „Zeitschrift für Balkanologie“, XVI (1980); XVII (1981), 1–2; XVIII (1982), 1–2, Wiesbaden.
- „Živa antika. Antiquité vivante“, XXX (1980), 1–2; XXXI (1981), 1–2; XXXII (1982), 1, Skoplje.

ION TURCUȘ

(1924—1981)

În dimineața zilei de 8 septembrie, s-a stins din viață, încă tânăr, profesorul Ion Turcuș, intelectual de aleasă cultură și rară sensibilitate, încercat timp de patru decenii de o boală devenită din an în an tot mai agresivă.

S-a născut la 22 decembrie 1924, în comuna Dragomirești, județul Maramureș, unde a urmat și școala primară, între 1933—1937. În toamna anului 1937 a plecat la Iași, împreună cu alți doi colegi, auzind că acolo este un liceu „unde se face carte serioasă”. Așa ajunge, după un concurs de admitere destul de sever, elev bursier al Liceului internat „C. Negruzzi”, școală pe măsura setei de cunoaștere a maramureșeanului Ion Turcuș, care va rămâne între timp orfan de amândoi părinții. Aici are profesori personalități de prestigiu ale învățământului și culturii românești, între care N. I. Popa, cu care se va reîntâlni mai târziu la Universitate. Din cauza contractării unei boli de plămâni, care-l va urmări toată viața, își dă bacalaureatul în 1945, la un an după absolvire, situându-se pe locul întâi din aproape 100 de candidați.

După un an în care funcționează ca notar în Săliștea Sibiului, revine în Iași, în toamna lui 1947, student la Facultatea de filologie-istoric a Universității „Al. I. Cuza”, pe care din cauza bolii o urmează cu întreruperi, terminând-o în 1954. Își trece examenul de stat în 1955, specialitatea „limba și literatura română”.

Dotat cu o inteligență deosebită, cu o mare sete de cultură și pasiune pentru cercetare, cu o remarcabilă receptivitate critică și originalitate de gândire, Ion Turcuș și-a format o temeinică pregătire științifică, impunându-se, alături de colegii și profesorii săi, care-l aduc între ei, la Catedra de limba română, încă din 1954. Este numit mai întâi preparator principal, apoi asistent (1956) iar din 1960, lector. În ultimii ani a trecut în cercetarea științifică (secorul „toponimie”) la Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Universității „Al. I. Cuza”.

A predat mai multor serii de studenți cursuri temeinice, bogate în idei, de *Introducere în lingvistică*, *Istoria limbii române*, *Fonetica și fonologie*, *Fonetica experimentală*. Prelegerile sale, dezvoltând probleme într-un domeniu în general arid și abstract, erau însuflețite de stilul inconfundabil al profesorului, care vorbea o foarte frumoasă limbă românească și care a văzut în permanență în studenții din fața sa interlocutori într-un dialog de ridicat nivel intelectual.

Boala nu i-a îngăduit să definitiveze pentru tipar prea multe din studiile sale, solid și original concepute, dar ceea ce a publicat în „Iașul literar”, „Studii și cercetări științifice”

și „Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza»”, precum și cursul litografiat de *Introducere în lingvistică* fac dovada unui cercetător de mare rigurozitate științifică și în același timp cu un orizont larg, refuzînd stricta specializare sau mergînd cu investigația pînă la ultimul aspect al problemei avute în vedere. Este exemplar, în acest sens, studiul *Despre fiziologia și tratamentul lui r în limba română și despre unele forme verbale dialectale. Observații la opera lui A. Philippide „Originea românilor”, II, Iași, 1927* (publicat în SCȘt., Iași, 1959, fasc. 1—2).

Adînc încercat de o stare fizică de timpuriu precară și de alte vicisitudini ale vieții, Ion Turcuș avea totuși o extraordinară încredere în capacitatea omului de a depăși momentele de criză de orice fel. Cu un umor sănătos, care nu l-a părăsit niciodată, cu o veselie reconfortantă, crea în jurul său o atmosferă caldă, de apropiere umană.

Avea o deosebită plăcere a cuvîntului, a cuvîntului cu miez și rostit frumos. „Trebuie să recîștigăm plăcerea de a vorbi”, obișnuia să spună mereu.

Acesta a fost profesorul și omul Ion Turcuș. El lasă în urma lui amintirea unei firi zbuciumate, dar de o bunătate și de o delicatete sufletească rar întîlnite, proprii spiritelor alese. Așa îl poartă în amintirea lor cei care i-au fost studenți și care au învățat de la el să prețuiască valorile spirituale autentice. Așa și-l vor aminti colegii, care au învățat de la el că știința fără omenie e un nonsens.

D. Irimia